

בית המשפט המחוזי בחיפה

15.10.19

ת"א 26863-10-18 קייס נ' מועצה מקומית נחף

תיק אזרחי 26863-10-18

כבוד השופט גדעון גינת, שופט עמית

לפני:

מחמוד קייס

התובע:

נגד

מועצה מקומית נחף

הנתבעת:

בשם התובע: עו"ד ד"ר מיכל סגל-ארנולד

בשם הנתבעת: עו"ד סמואל דכואר

פסק דין

בפניי תביעה לפיצויים בשל פגיעה בקניינו הרוחני של התובע, עקב הפרת זכויותיו המוסריות בפסל שיצר, ואשר הוצב בכיכר מרכזית בכפר נחף.

רקע

1. מחמוד קייס [התובע] הינו פסל המתגורר בכפר נחף. הוא אמן מקצועי ידוע, שיצירותיו מוצגות בגלריות ובמוזיאונים ברחבי הארץ, מרצה בחוגים לאמנות ברחבי הארץ ובאוניברסיטת חיפה.

הנתבעת, המועצה המקומית נחף [המועצה] הציבה, בראשית ספטמבר 2018, בכיכר מרכזית בשטחה, פסל שיצר התובע.

2. הפסל, יצירה גדולת מימדים, מברזל בגוון חום-חלוד, המכונה "ערבסק", נוצר על ידי התובע בשנת 2013 והוצג במשך כ-5 שנים, בתערוכה "בין לבין" אשר הוצגה בפסטיבל "החג של החגים" (ב-ואדי ניסנאס בחיפה) מ-2013 ועד קיץ 2018, ונכללה בקטלוג שיצא לאור עם התערוכה. משזו הסתיימה, בחר התובע לתרום את יצירתו הנ"ל למועצה הנתבעת, שהוא, כאמור, נמנה על תושביה [סעי' 5 לתצהיר התובע מיום 7.10.18, התומך בבקשה מיום 7.10.18 לצו מניעה זמני].

בית המשפט המחוזי בחיפה

15.10.19

ת"א 18-10-26863 קייס נ' מועצה מקומית נחף

3. בין התובע לנציג המועצה התקיים דין ודברים באשר למיקום הפסל ופרטים נוספים
[סע' 16 לתצהיר התובע] היצירה הועברה לידי המועצה ומוקמה, הכל כפי שתואם
מראש [ר' סע' 17 לתצהיר התובע].
4. לאחר מספר ימים, עבר התובע במקום ופגש קבלן אחזקה וגינון שעבד בשטח, ממנו
למד, כי בכוונת אנשי המועצה לשנות את הגוון המקורי של הפסל, על ידי צביעתו
[סע' 18 לתצהיר התובע], לפיכך התריע מיד בפני הגורם עימו ניהל את התקשרותו עם
המועצה (מר והבי), כי אין לעשות שינוי ביצירה. בסוף השיחה נקבע כי הסכמות
הצדדים בעל-פה, יועלו על הכתב בחוזה מסודר [סע' 19, 20 לתצהיר התובע].
5. חלפו ימים ספורים, ואיתרע המזל, ובו ביום שהובאה טיוטת החוזה, על ידי התובע,
אל משרדי המועצה, נצבע הפסל (ללא ידיעתו/אישורו של התובע) בצבע כחול. [סע'
21, 22 לתצהיר התובע].

הפסל בצבעו המקורי

הפסל לאחר שנצבע

בית המשפט המחוזי בחיפה

15.10.19

ת"א 26863-10-18 קייס נ' מועצה מקומית נחף

6. ביום 3.9.18 שיגר התובע באמצעות באת-כוחו מכתב התראה למועצה טרם נקיטה בצעדים משפטיים [סעי' 25 לתצהיר התובע], בו תואר הרקע לתרומת הפסל, השתלשלות האירועים לאחר מכן, ודרישותיו הברורות לפיהן (סעיף 18 למכתב ההתראה):

הצבע הכחול יוסר מן הפסל ללא דיחוי;
שלט הנושא את שמו יוצב בצמוד ליצירה;
ישולם לו פיצוי (שגובהו כמחווה של רצון טוב ולצורך פשרה) על סך 50 אש"ח,

7. בחלוף חודש, ביום 7.10.18, יצרה המועצה קשר עם התובע, והוא זומן למשרדה לצורך קבלת עותק חתום של החוזה [סעי' 27 לתצהיר התובע]. המועצה התעלמה, אפוא, ממכתב ההתראה שנשלח אליה (על אף שנתקבל אצלה עוד ביום 4.9.2018) והפסל ה'פחול', נטול הקרדיט, נותר במקומו, ללא שינוי [סעי' 31 לתצהיר התובע]. בצר לו, ומשפנייתו למועצה לא הועילה, הגיש התובע, ביום 11.10.18, כתב תביעה ובקשה דחופה למתן צו מניעה זמני כנגד הנתבעת.

8. בתום 2 ישיבות קצרות בבית המשפט, התייצבו הצדדים לישיבת יום 14.2.19 בה הודיע בא כוח המועצה, כי שתי דרישותיו הראשונות של התובע (קרי הסרת הצבע מן הפסל והצבת שלט הנושא את שמו של היוצר בסמוך) מולאו.

9. בית המשפט נתן לצדדים ארכה לצורך פתרון המחלוקת היחידה שנותרה ביניהם - גיבוש הסכם באשר לסכום הפיצוי שישולם על ידי המועצה לתובע. הצדדים לא הגיעו לידי הבנות בנושא הכספי. בהסכמת הצדדים, נשמעו בפניי ביום 11.7.19 סיכומי עורכי-הדין, על בסיס התיעוד הכתוב, באשר לסכום הפיצוי, לו ראוי התובע (בהתאם להחלטתי מיום 14.02.19).

בית המשפט המחוזי בחיפה

15.10.19

ת"א 18-10-26863 קייס נ' מועצה מקומית נחף

טענות התובע

10. התובע סומך ידיו על הזכות המוסרית שיש לכל אמן ביחס ליצירתו. זכות זו, והסעד בגין הפרתה עוגנו ב**חוק זכות יוצרים**, תשס"ח - 2007 (להלן - "**חוק זכות יוצרים**"). התובע טוען כי השינוי בפסל נעשה שלא בהסכמתו, ובכך נפגעה זכותו המוסרית ביצירה.

על החלטתם של אנשי העירייה לצבוע את הפסל נודע לו, לדבריו, באופן מקרי מקבלן גינון ואחזקה שעובד בעבור הנתבעת, **עוד בטרם בוצע הדבר**, לפיכך, התקשר באופן מיידי למהנדס המועצה והבהיר לו בו במקום כי הוא **מתנגד לכך בתוקף** וכי **"אם ייעשה שינוי כזה הדבר יעלה לכדי הפרת זכויות יוצרים"**.

יתרה מכך, מתוך הבנה כי מקרים מסוג זה עלולים להישנות גם בעתיד, ביקש התובע להחתים את המועצה על חוזה שיסדיר ויבהיר את הדברים, ובסיום השיחה בינו לבין מהנדס העירייה סוכם, כי אחרי חופשת החג יעביר התובע לנתבעת העתק של החוזה, וכך אכן עשה, ברם בעודו עושה דרכו מבניין המועצה לביתו, הבחין לתדהמתו כי יצירתו נצבעה בצבע כחול.

פעולה זו נעשתה, כאמור, לעמדת התובע, לאחר שהוא טרח והבהיר באופן שאינו משתמע לשני פנים, כי הוא מתנגד לכך נחרצות וכי בפעולה כנ"ל יהא משום הפרת זכות היוצרים שלו. התובע טוען כי התקשר אל מהנדס המועצה אשר ענה לו באופן מזלזל, תוך התכחשות מוחלטת לזכויותיו, זכויות המעוגנות באופן חד משמעי בסעי' 45 (א+ב) לחוק זכות יוצרים וכן בסעי' 46(1+2).

11. התובענה הנוכחית מושתתת, איפא, על הסעיפים דלהלן שבחוק זכות יוצרים:

פרק ז': זכות מוסרית

"45. (א) ליוצר של יצירה אמנותית, יצירה דרמטית, יצירה מוסיקלית או יצירה ספרותית, למעט תוכנת מחשב, שיש בה זכות יוצרים, תהיה ביחס ליצירתו זכות מוסרית, למשך תקופת זכות היוצרים באותה יצירה; ואולם, לעניין יצירה שהיא גופן לא תחול הזכות כאמור בסעיף 46(1).

בית המשפט המחוזי בחיפה

15.10.19

ת"א 18-10-26863 קייס נ' מועצה מקומית נחף

(ב) הזכות המוסרית היא אישית ואינה ניתנת להעברה, והיא תעמוד ליוצר

אף אם אין לו ביצירה זכות יוצרים או אם העביר את זכות היוצרים

ביצירה, כולה או חלקה, לאחר.

46. זכות מוסרית ביחס ליצירה היא זכות היוצר –

(1) כי שמו ייקרא על יצירתו בהיקף ובמידה הראויים בנסיבות העניין;

(2) כי לא יוטל פגם ביצירתו ולא ייעשה בה סילוף או שינוי צורה אחר,

וכן כי לא תיעשה פעולה פוגענית ביחס לאותה יצירה, והכל אם יש באילו

מהם כדי לפגוע בכבודו או בשמו של היוצר.

12. בהתנהלות המועצה, כך התובע, יש משום הפרה בוטה של זכותו המוסרית, וזו

מחייבת את פיצויו על הנזק שנגרם לו, בגין מספר עילות שונות ומגוונות (המצויות

בחוק זכות יוצרים, חוק לשון הרע, פקודת הנזיקין, חוק המתנה, חוק החוזים).

בסעי' 56 לחוק זכות יוצרים נקבע:

"56. (א) הופרה זכות יוצרים או זכות מוסרית, רשאי בית המשפט, על פי בקשת

התובע, לפסוק לתובע, בשל כל הפרה, פיצויים בלא הוכחת נזק בסכום

שלא יעלה על 100,000 שקלים חדשים.

(ב) בקביעת פיצויים לפי הוראות סעיף קטן (א), רשאי בית המשפט לשקול,

בין השאר, שיקולים אלה:

(1) היקף ההפרה;

(2) משך הזמן שבו בוצעה ההפרה;

(3) חומרת ההפרה;

(4) הנזק הממשי שנגרם לתובע, להערכת בית המשפט;

(5) הרווח שצמח לנתבע בשל ההפרה, להערכת בית המשפט;

(6) מאפייני פעילותו של הנתבע;

(7) טיב היחסים שבין הנתבע לתובע;

(8) תום לבו של הנתבע.

בסופו של יום, מבקש התובע כי בית המשפט יפסוק לו פיצויים בסך:

80 אש"ח – מכוח סעי' 56 לחוק זכות יוצרים

15 אש"ח – מכוח סעי' 7א' לחוק לשון הרע

ובסה"כ 95,000 ₪.

בית המשפט המחוזי בחיפה

15.10.19

ת"א 18-10-26863 קייס נ' מועצה מקומית נחף

טענות המועצה

13. המועצה סבורה, כי דין התביעה להידחות. בכתב הגנתה [סע' 19-20], מוגדרת התביעה בין היתר כ"מופרכת, חסרת כל בסיס, טרדנית, קנטרנית". אם לא די בכך, סבור בא-כוחה המלומד של הנתבעת, כתב התביעה נמסר באופן חלקי בלבד (שכן עותק ממנו לא נמסר לחשב המלווה של המועצה, כנדרש בסעיף 142ג1. לפקודת העיריות [נוסח חדש]).

14. לגופו של עניין, טוענת המועצה, כי לא פגעה בזכותו המוסרית של התובע, באשר חתמה על החוזה עימו רק ביום 8.10.18, לפיכך הוראות החוזה אינן חלות על אירועים שקדמו לחתימתו [סע' 41, לכתב ההגנה], מה גם שבראשית הדרך, מסר התובע את הפסל לידיה וזאת מבלי שהציב כל תנאי [סע' 31, לכתב ההגנה].

15. באשר לטענות התובע לפיהן התרשלה, גורסת המועצה, כי לא רק שהדבר לא הוכח, אלא שכל מעשיה מראים כי "פעלה במיומנות ובזהירות, כפי שגוף ציבורי סביר וזהיר היה נוהג" [סע' 49, לכתב ההגנה].

במועד מתן הפסל, הועברו הזכויות לידי המועצה לפיכך עשתה בו כהבנתה, הסיבה לצביעתו נבעה, לטענת הנתבעת, משיקולי חזות העיר, בתום לב וללא כוונה לפגוע בתובע, פגיעה שממילא, לשיטת המועצה – לא נגרמה לו.

מר והבי, כך המועצה – אינו מהנדס אצלה, ואין לו סמכות כנציג שלה, וממילא מוכחשת מצידה השיחה, שהתובע טוען כי קיים עמו (בה הביע התנגדותו לצביעה) [סע' 38, לכתב ההגנה], כך שהמועצה לא היתה, לדבריה, מודעת כלל להתנגדות זו. לחלופין, סבורה הנתבעת, - אם נגרמה פגיעה לתובע, הרי שזו לא הוכחה בשום דרך בתביעתו.

דיון והכרעה

16. האם הפרה העיריה את זכותו המוסרית של התובע בפסליו?

הזכות המוסרית מוגדרת בסעיף 46 לחוק זכות יוצרים :

בית המשפט המחוזי בחיפה

15.10.19

ת"א 18-10-26863 קייס נ' מועצה מקומית נחף

1 "זכות מוסרית ביחס ליצירה היא זכות היוצר –

2 (1) כי שמו ייקרא על יצירתו בהיקף ובמידה הראויים בנסיבות העניין ;

3 (2) כי לא יוטל פגם ביצירתו ולא ייעשה בה סילוף או שינוי צורה אחר,

4 וכן כי לא תיעשה פעולה פוגענית ביחס לאותה יצירה, והכל אם יש

5 באילו מהם כדי לפגוע בכבודו או בשמו של היוצר."

6
7 אין חולק כי במקרה דנן, שונה פסלו של התובע, על ידי מי מאנשי המועצה, או מטעמה,
8 ללא רשות מיוצרו.

9
10 כמו כן אין חולק, כי מיום הצבתו בצבעו המקורי, וגם לאחר הלבשתו ב'כסותו החדשה',
11 ניצב הפסל, במשך זמן מה, בכיכר, בלי כל איזכור של שם היוצר והיצירה, באופן שגרם
12 ליוצר עוגמת נפש.

13
14 במקרה דנן, אף לא ניתן לטעון ל'אי-הבנה' מצערת, כאשר מרגע שנודעה ליוצר-התובע
15 העובדה כי יש כוונה לערוך שינוי ביצירתו, הבהיר באופן מיידי וחד משמעי את
16 משמעותה הבלתי נסבלת של פעולה זו מבחינתה הערכית והאומנותית.

17 הפגיעה ביוצר לא רק שלא הסבה לו נחת, אלא מהווה התערבות בשיקול דעתו
18 ובבחירתו כאמן. על נושא זה ר' בהרחבה ב-ת.א. (חי') [977/86 טאו נ' הטכניון](#), פ"ד
19 תשנב(3) 89, 109 (1992). כן ראו: אז' מח' חי' 5211/08 **אבנר בר חמא נ' עיריית קרית**
20 **גת** (7.6.12; השופטת שרה דברת; עמ' 9-11); אז' מח' חי' 50172-01-13 **גרשון קניספל**
21 **נ' עיריית חיפה** (3.2.16; השופטת ש' שטמר; סעיפים: 19-25, 38, 40, 52). הערעור
22 בבביהמ"ש העליון הסתיים בפשרה בכל הנוגע לסעד הכספי: ע"א 2268/16.

23
24 בסעי' 50 **לחוק זכות יוצרים** מחדד המחוקק את המדדים לבחינת הפרת הזכות
25 המוסרית ובחינת הצדקתה בשל שיקולים העומדים במבחן הסבירות:
26 "(א) העושה ביצירה פעולה הפוגעת בזכות המוסרית של היוצר, מפר את
27 הזכות האמורה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

15.10.19

ת"א 18-10-26863 קייס נ' מועצה מקומית נחף

1 (ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), עשיית פעולה ביצירה הפוגעת בזכות
2 המוסרית האמורה בסעיף 46(2) אינה מהווה הפרה של הזכות האמורה, אם
3 הפעולה היתה סבירה בנסיבות העניין.

4 (ג) לעניין סעיף קטן (ב), רשאי בית המשפט להתחשב, בין השאר, באלה:

5 (1) אופי היצירה שביחס אליה נעשתה הפעולה;

6 (2) אופי הפעולה ומטרתה;

7 (3) יצירתה של היצירה על ידי העובד במסגרת עבודתו או לפי הזמנה;

8 (4) המקובל בענף;

9 (5) הצורך בעשיית הפעולה לעומת הפגיעה שנגרמה ליוצר כתוצאה

10 ממנה.

11
12 בענייננו – אין מחלוקת בין הצדדים, כי המועצה צבעה את הפסל באופן ששינה את פניו,
13 וחורג מן התכנון המקורי שלו והרציונאליים החשובים ליוצרו. עובדה זו עולה בבהירות
14 מהסבריו של התובע ומתמונות הפסל 'לפני ואחרי', אותן צירף לתביעתו, בהן ניתן
15 לראות בבירור כי צבע הפסל החלוד, המקורי, הוחלף בצבע כחול בוהק.

16
17 האם היה הכרח בביצוע פעולת הצביעה דנן? האם היתה זו פעולה סבירה?

18 על שתי תשובות אלה מצאתי להשיב בשלילה, משלא הובא בפניי שום ממצא תומך
19 שיצדיק מתן תשובה חיובית למי מהן.

20
21 התנגדות התובע הובעה באופן ברור ואני סבור כי היתה ידועה לנתבעת, שבחרה,
22 משיקוליה שלה, להתעלם, שכן היא עצמה מבהירה, כי "צבעה את הפסל רק לאחר
23 שהתובע תרם אותו בתרומה מלאה ובמתנה כשהיא נעדרת כל תמורה ו/או תנאי ו/או
24 מגבלה, ומרגע מסירתו, הפך הפסל בשליטתה ובבעלותה המלאה .. וזכותה היא לקבל
25 כל החלטה בענייניו כרצונה וכראות עיניה וללא הצורך לאישור ו/או להמלצה ו/או
26 להנחיה ו/או ייעוץ מצידו של התובע" [סע' 30, לכתב ההגנה].

27 מטיעון זה עולה, כי המועצה לא ראתה כל פסול במעשיה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

15.10.19

ת"א 18-10-26863 קייס נ' מועצה מקומית נחף

יתרה מזו, גם לו היתה המועצה טוענת להגנתה כי שגתה, בתום לב, בהבנת/ידיעת סוגיות הקשורות ביזכויות יוצרים, ברי כי אי ידיעה זו, אין בה, כדי לפטור אותה מ'עונש'.

לאחר שהתקלה היעיצובית המצערת אירעה, אין חולק, כי רק לאחר טלפונים, מכתב התראה והגשת כתב תביעה ובקשה לצו מניעה זמני, באיחור ניכר, הואילה המועצה להיענות לבקשותיו של התובע, ועשתה כל שלאל ידה על מנת להשיב את הפסל לצבעו המקורי, תוך שיתוף פעולה עם התובע והנחיותיו, - עד לקבלת התוצאה המבוקשת. גם שלט הנושא את שמו הוצב, בסמוך ליצירה. אני מסכים עם טענות בא-כוחה המלומד של הנתבעת, כי לאחר תחילת ההליכים המשפטיים, ובתוך כ-100 ימים ממועד הגשת התביעה, פעלה הנתבעת, תוך שיתוף פעולה עם התובע, להחזרת המצב לקדמותו, וכיום מוצב הפסל בעיצובו המקורי, במקום מרכזי במועצה, וכאשר שילוט מתאים, כאמור, נושא את שם היוצר.

הסעד הראוי

17. התובע, תושב המועצה הנתבעת, בחר לתרום לכפרו מתוך רצון טוב לייפות את סביבת מגוריו, להנאת תושבי המקום.

18. פסיקת פיצוי כספי, נמוכה או גבוהה ככל שתהא, תצא מכיסה של אותה מועצה עמה רצה הנתבע להיטיב, באופן שיפגע בה בכלל ובתושבים בפרט. בא-כוח הנתבעת הדגיש, את מצבה הכספי הקשה של המועצה, שאף מונה לה חשב מלווה.

19. איני יכול להתעלם מהתנהלות המועצה ומשגיאותיה שהסבו לתובע עוגמת נפש מרובה, טרחה מיותרת, צער והוצאות. כן הבאתי בחשבון שיקולים נוספים לרבות משך הפגיעה (חודשים ספורים, ופחות מחצי שנה) והמוניטין של התובע (לא הוכחה בפניי פגיעה בשמו הטוב).

בית המשפט המחוזי בחיפה

15.10.19

ת"א 18-10-26863 קייס נ' מועצה מקומית נחף

20. הדרך הנאותה בענייננו היא לשקלל את רצון התובע להיטיב עם ישובו בו הוא מוסיף להתגורר גם כיום, מבלי לפגום בתחושתם של הצדדים ולהעיב על יחסיהם בעתיד, הינה בדרך של פסיקת סכום שיהיה בו משום פיצוי לתובע, אך זאת באופן שלא יכביד באופן ניכר על הנתבעת.

סעד

21. בשים לב לשיקולים דלעיל, אני מקבל את התביעה. אני מחייב את המועצה המקומית נחף, הנתבעת, לשלם לתובע כפיצוי בגין הפרת הזכות המוסרית סך של 19000 (תשעה עשר אלף) ש"ח, בצירוף ריבית והפרשי הצמדה מיום הגשת התביעה (11.10.18) ועד לפירעון המלא בפועל. אני מחייב, בנוסף, את הנתבעת לשלם לתובע את הוצאות המשפט (כולל אגרות התביעה והוצאות הקלטת פרוטוקול דיון ותמלולו במלואן) בצירוף ריבית והפרשי הצמדה מיום הוצאתו בפועל של כל פריט ועד לפירעון המלא, ובנוסף שכר טרחת עורך-דין בסך 10000 (עשרת אלפים) ש"ח, להיום.

ניתן היום, ט"ז תשרי תש"פ, 15 אוקטובר 2019, בהעדר הצדדים. פסה"ד דוור לעורכי-הדין בסמוך לחתימתו, באמצעות 'נט המשפט'.

גדעון גינת, שופט עמית